

Unde in creatis quoque, quorum simplicitas comparata cum divina est solum secundum quid, perfectio formaliter non est in negatione partium, sed in realitate intensiva ipsius entis. Quia vero omnis entitas creata est limitata defectu ulterioris possibilis perfectionis et ideo perfectibilis, ad perfectionem creatureae requiritur compositio eo maior physica vel metaphysica, quo intestina essentiae perfectio est minor. « Apud nos composita sunt meliora simplicibus, quia perfectio bonitatis creatureae non invenitur in uno simplici sed in multis; sed perfectio divinae bonitatis invenitur in uno simplici » S. Th. 1. q. 3. a. 7. ad 2.

Ex dictis facile componitur lis inter Scholasticos, quorum alii negant cum Caietano simplicitatem esse perfectiōnem per se, alii affirmant. Si intelligitur ontologica perfectio excludens compositionem, ea sane est perfectio per se et simpliciter; si sola negatio partium intelligitur, haec per se et citra perfectionem ontologicam non est perfectio. Cf. Ludov. Molina in 1. q. 3. a. 7. disp. 2. Ulterius patet ex dictis, quid valeat argumentum ex perfectione simplicitatis ductum contra possibilitatem entium simplicium materialium, quae dicuntur simplicia, quatenus supponuntur nullis constare partibus integrantibus, atque adeo carere extensione. Quidquid sentias de talibus entibus, certe ridiculum est negare eorum possibilitatem ex hoc principio, quod simplicitas est perfectio.

et a PP. dicitur hypostasis Christi (h. e. hypostasis Christus), non quod hypostasis Verbi per se sit composita vel *tamquam pars* veniat in compositionem cum natura humana, neque enim a natura humana perfectionem aliquam accipit; sed dicitur Christus hypostasis *composita*, quatenus una hypostasis ut suam habet naturam duplēm divinam et humanam, quae posterior in Christo est per modum partis, et *quasi pars*. De his diximus in Tract. de Incarn. thes. XXXVI.

THESIS XXVII.

Ex documentis revelationis declaratur divina simplicitas, et propria eius ratio, quod Deus est actus purus.

« Dogma perfectae simplicitatis Dei in doctrina christiana non modo semper habitum est citra controversiam certissimum; sed tum in Scripturis tum in doctrina Patrum etiam explicite declaratur divinae simplicitatis propria ratio, quod in Deo et perfectio omnis et nominativus intellectus ac voluntio realiter est ipsa Dei substantia; unde simplicitas eo tandem revocatur, quod divina essentia est *actus purus* perfectionis. »

I. Deductio simplicitatis divini *Esse*, quam in thesi antecedenti instituimus ex plenitudine perfectionis, eatenus theologica est, quatenus ipsum principium demonstratio- nis, ipsam aio plenitudinem perfectionis assumpsimus in re- velatione propositam. Nunc vero ipsum dogma simplicitatis in se ac immediate inquirimus ex praedicatione et profes- sione ecclesiastica.

1º Ipsum dogma (praescindendo ab eius subtiliori declaratione) Patres proponunt multipliciter praedicatione explicita. Docent Deum esse *simplicissimum* et *ab omni compositione remotissimum* cum Cyrillo Alex. Thesaur. XIII. 2; XIV.1.2; *summe simplicem* cum Augustino de Trin. VI.6; *primum et purissimum simplex* cum Bernardo in Cant. serm. 81; *tam simplicem quam unum*, et si dici potest, *unis- simum* cum Bernardo Consid. I. V. c. 7; *super omnem sim- plicitatem* cum Cyrillo Alex. dialog. I. de Trin.; *unam sim- plicitatis eminentiam* (*ὑπερβολην*) cum Dionysio de div. nom. c. 5. Hanc denique esse veritatem ex iis, in quas uni- versum nomen christianum consenserit, Origenes tradit de Princ. I. n. 6; imo ipsum « universum genus humanum Deum simplicem, non compositum esse fatetur, » teste Cy- rillo Alex. Thesaur. XXXI. Hinc quamcumque composi- tionem negando et excludendo aiunt, Deum existimare com- positum « nimis stolidi et hebetis esse hominis » Gregor. Nyss. cont. Eunom. I. p. 68; Basil. ep. 141; « esse summae impietatis » Damasc. Fid. orth. I. 12; « esse absurdum et

nefarium » Maxim. centur. IV. de charit. c. 8; « esse blasphemum » Cyril. Hier. catech. VI; « esse novum blasphemiae genus » Athanas. de Synod. n. 34.

2º Frequenter tum PP. tum Concilia assumunt dogma de omnimoda simplicitate Dei tamquam fundamentum et principium, ex quo vel alias doctrinas revelatas probant et declarant, vel errores convincunt et damnant. Ita in Concilio Later. IV. unitas divinae naturae in distinctis personis, quin inde sequatur quaternitas, quod Abbas Iohachim obiiciebat, declarata est ex simplicitate naturae divinae. Tres personae et quaelibet earundem sunt natura illa et essentia, quia tribus personis communis est non ex parte sed ipsa tota natura « utpote simplex omnino »; atque hinc Concilium porro definit, ratione divinae simplicitatis personas non a natura sed solum inter se invicem distingui. Eodem principio simplicitatis damnata est primum ab Episcopis Galliae, deinde in Concilio Rhemensi praesidente ipso Pontifice Eugenio III. doctrina Gilberti Porretani, qui Deum deitate Deum, non tamen deitatem esse docebat; sive attributa tamquam formas in Deo esse putabat, ut Deus non sit unumquodque ex attributis quae nos distinguimus, nec attributa singula sint Deus. Doctrina haec, inquam, abolita est ex principio, quod « summa et increata natura quae est Trinitas Deus, hanc sibi vindicat meram singularemque suaे essentiae simplicitatem, ut non aliud et aliud... inveniatur in ea.... Absit ut assentiat catholica Ecclesia, esse videlicet substantiam vel aliquam omnino rem, qua Deus sit, et quae non sit Deus » (s. Bernard. in Cant. serm. 80. n. 5-8, ubi contr. Gilbertum disputat). Hinc intelligitur Concilii definitio, ut eam quidem refert Otto Frisingensis, « ne aliqua ratio in theologia inter naturam et personam divideret, neve Deus divina essentia diceretur ex sensu ablativi tantum sed etiam nominativi, » h. e. non solum Deus deitate sed etiam deitas.

Diu ante has controversias, ubi directe « ab haereticis non a dialecticis » (ut ait Bernardus) ipsa Dei summa simplicitas in dubium vocabatur, Patres vetusti Basilius,

Nazianzenus, Nyssenus, Chrysostomus, Cyrillus aliique legendi apud Petavium l. II. c. 4. et 6. n. 9. sqq. eandem simplicitatem Dei assumebant tamquam principium, quo haeresim Arianam oppugnabant. Athanasius or. V. adv. Arian.; Basil. contr. Sabell. hom. 27; Cyrus Thesaur. XIV; Dialog. V. de Trin.; Damasc. Fid. orthod. I. 18. verissime et subtilissime argumentantur. Filius in Scripturis dicitur sapientia, voluntas, virtus Patris, simul vero a Patre distinctus; ergo, PP. illi inferunt, vel est sapientia subsistens, tum vere Deus est; vel est qualitas inhaerens Patri, tum Deus est compositus, quod ex omnium confessione est absurdum (1). Praeterea subdolam confessionem Arianorum docentium, « Filium esse ex Patre, non tamen ex substantia (ἐκ τῆς οὐσίας) Patris, » refellit Athanasius (l. de Synodis et l. de decretis Nicaen.) deducendo sententiam ad absurdum, cuius etiam Arianos puderet, videlicet ad negationem omnimodae simplicitatis in Deo; sequeretur enim, si sincera esset eorum professio, in Patre praeter substantiam aliud esse ab ea distinctum, atque ita Deum fore compositum. « Dixistis ex Deo esse Filium, ergo iam ex substantia Patris esse dixistis » (2). Ex eadem denique ratione simplicitatis divinae PP. confutant Arianam tergiversationem, qua Filium Patri alii similem, alii dissimilem dicebant. Atqui inquit Athanasius ep. ad Afric. et Basilius ep. 141, si Filius Patri consubstantialis non est, similis aut dissimilis Patri dici solum posset ratione qualitatum; si vero in Deo qualitates esse dicitis, Deum fingitis compositum: « absit hoc; simplex est enim substantia, in qua non inest qualitas » (3).

Ex paucis quae descriptimus, constat, quam certa fuerit totius christianaæ antiquitatis professio, nihil de Deo dicendum esse, quod compositionis suspicionem habere pos-

(1) Βουλησις και σοφια και δυναμις ὁ νιος ἐστι του πατρος, οὐ χρη γεγεν επι θεου ποιοτητα, ινα μη συνθετον εἰπωμεν αὐτον ἐξ ούσιας και ποιοτητος Damascenus l. c.

(2) Εἰργχατε δε ὑμεις ἐξ του θεου τον νιον, δηλονοτε ἐξ της ούσιας πατρος αὐτον εἰργχατε.

(3) Μη γενοιτο, ἀπλη γχρ ἐστιν ούσια, ἐν ἡ ούκ ἐνι ποιοτης.

sit, et quam grave ac capitale hoc divinae simplicitatis dogma ss. doctores aestimaverint.

II. Non tam solliciti sumus in hac thesi de re ipsa *an sit*, quam potius de ratione eius intima, *quomodo sit* divina simplicitas; quomodo nempe iuxta Scripturarum doctrinam et praedicationis ecclesiasticae explicationem paulo distinctius ea intelligi possit quaerendo ex fide intellectum.

1° Supponimus hic velut per se manifestam in Deo eam simplicitatem, quae partes substantiales excludit sive constituentes sive integrantes, cuiusmodi sunt in corporibus vel in iis, quae saltem etiam materiali aliqua parte componuntur. Quomodo enim per se evidens non sit, Deum perfectionem absolutam non posse constitui aut compleri eo, quod ex insita sua ratione imperfectum est tum gradu et ordine entis per se spectato, tum spectata compositione partium, quibus constat? « Materias hebetes natura illa non recipit, neque ex diversis constat, ut maneat » s. Hilar. Trin. VI. Propter hanc rei evidentiam in Scripturis etiam veteris Testamenti, ubi cautio maior necessaria fuisse videri posset, passim sine periculo usurpantur locutiones anthropomorphicae, quibus Dei operationes et relationes ad extra describuntur. « Deus qui ubique et in omnibus est, totus audit, totus videt, totus efficit, totus incedit... Virtus Dei quae aequalis et indiscreta (una indistincta) est, officiorum et membrorum habet nomina, ut virtus qua videt, oculi sint; virtus qua audit, aures sint; virtus qua efficit, manus sint; virtus qua adest, pedes sint; officiorum diversitates virtutis huius potestate peragente » Hilar. in Ps. 129 n. 3. Mirum sane est inter Christianos reperiri potuisse (Audianos et monachos Aegyptios saec. IV.), qui absurdo horrore interpretationis allegoricae huiusmodi locutiones Scripturarum sensu immediato accipiendas esse contendentes Deo omnino corpus adscriberent.

Quod vero Tertullianus (contr. Prax. c. 7; contr. Marc. II. c. 16.) de Dei corpore loqui videtur, imo adhuc absurdius affirmare, Deum ex omnium sententia corpus esse; et quod locis aliis (de anima c. 7; de carne Christi c. 11; cont. Heremog. c. 35.) scribit, quidquid subsistit, corpus sui generis

esse; id merito s. Augustinus (de haeres. c. 86.) ita intelligi posse ait, ut Tertullianus corpus dixerit, quidquid non est inane et non merum accidentis, sed substantia in se consistens. Pariter Lactantius putandus est tantummodo *Esse* divinum singulare, determinatum, personale contra Stoicum pantheismum vindicare voluisse, quando (de ira Dei c. 2.) « figuram et formam » Dei aliquam esse defendit. Postremo ut ambigua Patrum dicta simul complectamus, Athenagoras (Legat. pro Christ. n. 23. coll. n. 24.) dixit bonum in Deo esse secundum *accidens* (*κατα συμβεβηκος*) eo fere sensu, quo Patres alios vidimus considerasse attributa divina, quae « circa Deum sunt » (*τα περι τον θεον* supra p. 133. 135. 155.). Quia scilicet nostro intelligendi modo multiplices perfectiones in Deo distinguimus, potuit Athenagoras perfectionem, quam conceptu nostro unam alteri velut addimus, appellare *accidentem seu accidens*. Quomodo enim alio sensu potuisset n. 24. ipsum *Esse essentialie et unitatem* (*το οντως ον και το μονοφυες*) simul cum *bonitate concipere* in Deo ut *accidentia seu potius accidentia* (*ἐπισυμβεβηκοτα*)? Cf. Petav. I. I. c. 12. n. 1.

2° Omissa vero hac crassa compositione, cuius exclusio ad illustrandam propriam rationem simplicitatis divinae parum confert, concipimus subtilius compositionem, a qua nulla creatura potest esse immunis, quatenus compositione generatim fundatur in imperfectione cum possibilitate ulterioris perfectionis, seu *in potentia ad actum*. Essentia omnis, quae praeter Deum concipi potest, includit quidem obiectivam potentiam ad esse, non tamen includit in sua interna ratione ipsum esse *actu*, et ideo in thesi antecedente diximus, posse concipi compositionem inter essentiam et esse velut *potentiae obiectivae cum actu*. Ex eadem ratione esse participatum, quia non est simpliciter et absolutum *Esse* velut in omni linea et in tota ratione entis, non eo ipso quod est aliquod *esse*, includit gradum entis, qui est *vita*. Non ergo esse participatum ex interna ratione, quatenus est esse aliquod, est etiam *vita*; sed est in *potentia receptiva* ad *vitam*; hinc vivens creatum dicitur *habere vitam*, non tamen *esse vita*. Secundum eundem modum *vita*